

economic culture components and also by focusing on the current scientific views concerning the phenomenology of economic culture as a self-contained phenomenon. In the article author suggests the following model of the future teacher's economic culture component structure: mentioned phenomenon consists of the cognitive-operative component in the economic issues sphere; action-adaptive component, which is manifested in the living space economization, including professional; mental-value as a regulator of economic action based on formed values and a component of the economic self-providing, which has two vectors in the teacher's economic culture: self-focused and aimed at the formation of students' appropriate skills.

Keywords: *economic culture, competence, future teacher's economic culture.*

УДК 371.13:796.071.4.1

Сватцьєв А. В.
Запорізький національний університет

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті з'ясовані особливості організації підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах. Автором здійснено теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури щодо з'ясування особливостей підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у ВНЗ. Проведено анкетування студентів ВНЗ України для з'ясування особливостей підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності. Результати здійсненого анкетування засвідчили, що незначна кількість студентів вважає себе повністю особисто підготовленими для діяльності у ролі тренера-викладача (відповідно 11,48% студентів). Водночас переважна більшість, а саме 90% студентів, вважають необхідним здійснювати підготовку майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності у ВНЗ України. Автором визначено, що сучасна підготовка майбутніх фахівців цього напрямку все ще не відповідає вимогам, які мають враховуватися при організації цього процесу. З'ясовано, що підготовка майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності повинна ґрунтуватися на комплексному підході до визначення й оновлення змісту, застосування методів, форм і засобів навчання, що сприяє підвищенню ефективності означеного процесу.

Ключові слова: *підготовка, майбутній тренер-викладач, професійна діяльність, тестування.*

Основними умовами, які нині визначають напрями модернізації сучасної української освіти, є спрямування на розвиток творчого самостійного мислення студентів, їх професійних здібностей до майбутньої професійної діяльності. Цьому сприяє прийняття останніми роками нормативно-правових документів [1, 2, 3].

Різні аспекти організації процесу професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах стали предметом дослідження багатьох науковців: професійна підготовка майбутніх фахівців з адаптивного

фізичного виховання: теорія та методика (Р. П. Карпюк); професійна підготовка з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів (Т. І. Коваль); теоретико-методологічні й організаційні основи формування фізичної культури студентів (Л. І. Лубишева); індивідуалізація професійно-педагогічної підготовки вчителя (О. М. Пехота); саморегуляція професійного мислення в системі фахової підготовки практичних психологів (Н. І. Пов'якель); професійна підготовка учителів фізичної культури на основі культурологічного підходу (Ф. І. Собянін); професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) (Л. П. Сущенко); психологічні особливості професійної підготовки студентів до майбутньої спортивно-педагогічної діяльності (О. П. Федик); теоретичні основи професійної підготовки учителя (Н. Д. Хмель) та ін.

Робота виконана відповідно до плану НДР Запорізького національного університету.

Визначені аспекти означеної проблеми окреслюють *мету статті*, яка полягає у з'ясуванні особливостей підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах.

Основні завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури щодо з'ясування особливостей підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах.

2. Провести анкетування студентів вищих навчальних закладів України для з'ясування особливостей підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності.

Проведений нами теоретичний аналіз наукових джерел засвідчив, що зусилля науковців, роботи яких присвячено дослідженню питань, пов'язаних з означеною проблемою, спрямовані на обґрунтування та оновлення змісту, форм, методів, засобів та організаційно-педагогічних умов, які повинні забезпечити ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття "підготовка" тлумачиться як "запас знань, навичок, досвід та ін., набутий у процесі навчання, практичної діяльності [4]".

Досліджуючи сутність поняття "професійна підготовка", Л. П. Сущенко зазначає, що "у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту особистісний підхід доцільно розглядати як один із важливих наукових принципів, що забезпечує розуміння, пізнання, розвиток та самореалізацію особистості майбутнього фахівця в її цілісності та гармонійності [9, с. 21]".

За ствердженням науковців Н. Зволинської та В. Маслової, провідною тенденцією розвитку професійної освіти, яка повинна впливати на усі складові змісту підготовки фахівця – на визначення мети, планування,

наповнення програм, на методи і засоби навчання, поведінки суб'єктів освітнього процесу, на оцінку рівня готовності до діяльності – необхідно визначити посилення особистісної функції поряд з традиційно основною – соціальною функцією змісту навчання [5, с. 482].

На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури та власного досвіду, ми з'ясували, що особливості організації професійної підготовки майбутнього тренера-викладача полягають у тому, що формування змісту, підбір методів, форм та засобів підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності повинно враховувати певні вимоги. Основними чинниками, які мають враховуватися при організації процесу підготовки майбутнього тренера-викладача у вищих навчальних закладах, нами визначено: системний підхід до організації навчального процесу; професійна спрямованість дисциплін професійної підготовки; відповідність змісту меті і завданням професійної підготовки майбутнього тренера-викладача; відповідність навчально-методичного матеріалу тенденціям розвитку професійної діяльності майбутнього тренера-викладача згідно з соціально-економічним розвитком суспільства; раціональний добір дисциплін відповідно до професійної діяльності майбутнього тренера-викладача.

З метою з'ясування особливостей підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах, нами було проведено дослідження студентів за спеціально розробленою анкетною. В анкетуванні брали участь 168 респондентів вищих навчальних закладів України, зокрема 77 студентів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (НПУ імені М. П. Драгоманова), 43 студента Львівського державного університету фізичної культури (ЛДУФК), 48 студентів Вінницького державного педагогічного університету (ВДПУ).

Таблиця 1

Показник кількості студентів, опитаних щодо необхідності здійснювати у вищих навчальних закладах України підготовку майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності (%)

Відповіді респондентів	Загальний показник	Вищий навчальний заклад		
		НПУ імені М. П. Драгоманова 77 чол.	ЛДУФК 43 чол.	ВДПУ 48 чол.
Так, вважаю	90	89,61	83,72	95,83
Частково	8,3	9,09	11,63	4,17
Ні, не вважаю	0,43	1,3	0	0
Важко відповісти	1,55	0	4,65	0

Аналіз результатів відповідей на запитання анкети “Чи вважаєте Ви за необхідне здійснювати у вищих навчальних закладах України підготовку майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності?”, наведених в таблиці 1, свідчить, що вважають необхідним здійснювати підготовку майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності у вищих навчальних закладах України 90% студентів, частково вважають необхідним 8,3% студентів, не вважають необхідним 0,43% студентів, важко було відповісти 1,55% респондентів (рис. 1).

Вважають необхідним здійснювати підготовку 89,61% студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 83,72% студентів ЛДУФК, 95,83% респондентів ВДПУ. Частково вважають 9,09% респондентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 11,63% студентів ЛДУФК та 4,17% студентів ВДПУ. Не вважають необхідним здійснювати у вищих навчальних закладах України підготовку майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності 1,3% студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 0% студентів ЛДУФК, 0% респондентів ВДПУ. Важко було відповісти на це питання 0% студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 4,65% студентів ЛДУФК та 0% респондентів ВДПУ.

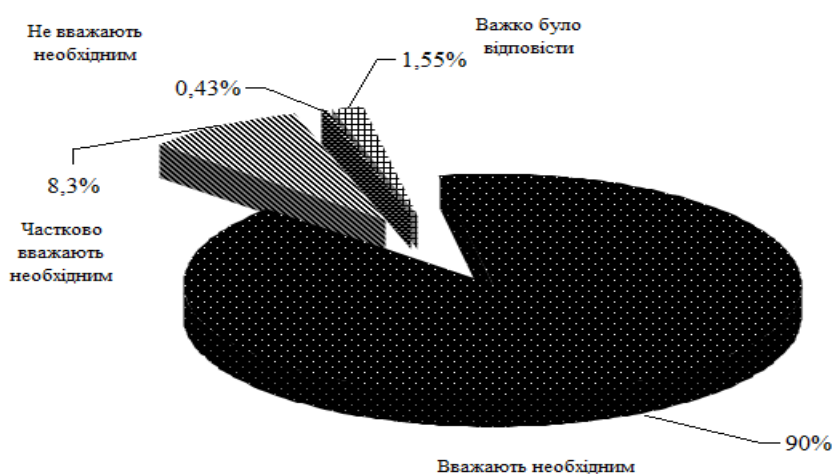

Рис. 1. Розподіл студентів, опитаних щодо необхідності здійснювати у вищих навчальних закладах України підготовку майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності (%)

Отже, на підставі результатів анкетування з'ясовано, що найвищий показник серед студентів, які вважають необхідним здійснювати підготовку майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності у вищих навчальних закладах України, має Вінницький державний педагогічний університет (відповідно – 95,83% студентів), що на 5,83% перевищує середній показник опитаних респондентів.

На основі аналізу результатів відповідей на друге запитання анкети

“Наскільки Ви особисто підготовлені для діяльності у якості тренера-викладача?”, нами встановлено, що із 168 студентів вищих навчальних закладів, вважають себе повністю особисто підготовленими для діяльності у якості тренера-викладача 11,48% студентів, вважають себе частково підготовленими 66,28% студентів, не вважають себе підготовленими 8,13% студентів, важко відповісти було 14,1% респондентів. Вважають себе повністю особисто підготовленими 5,19% студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 20,93% респондентів ЛДУФК та 8,33% студентів ВДПУ, що вдало демонструє рисунок 2.

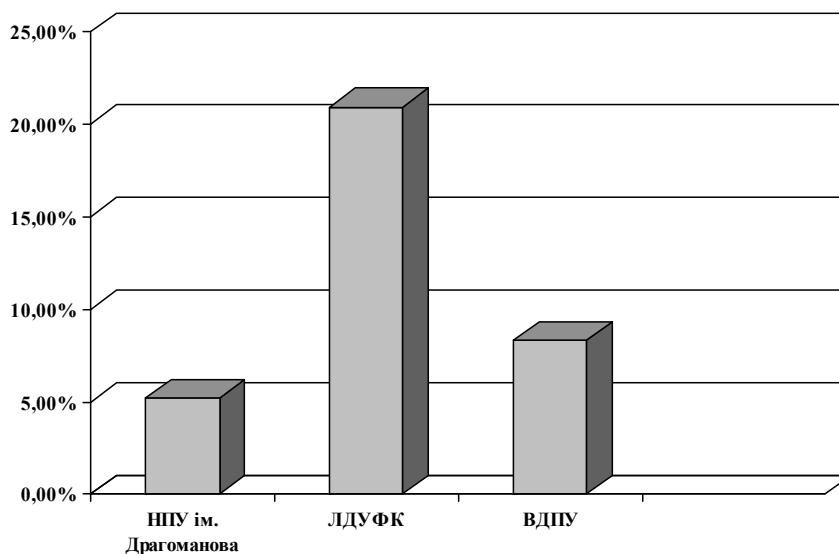

Рис. 2. Розподіл студентів, опитаних, наскільки вони повністю особисто підготовлені для діяльності у якості тренера-викладача (%)

Частково підготовленими для діяльності у якості тренера-викладача вважають себе 74,03% студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 58,14% студентів ЛДУФК та 66,67% опитаних студентів ВДПУ. Вважають себе не підготовленими для діяльності у якості тренера-викладача 2,6% опитаних студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 9,3% респондентів ЛДУФК та 12,5% студентів ВДПУ. Важко було відповісти на це питання 18,18% студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 11,63% студентів ЛДУФК та 12,5% респондентів ВДПУ.

Опитування показало, що найвищий показник серед студентів, які особисто підготовлені для діяльності у якості тренера-викладача, має Львівський державний університет фізичної культури (відповідно – 20,93% студентів), що на 9,45% перевищує середній показник опитаних респондентів.

Отже, результати здійсненого нами анкетування студентів вищих навчальних закладів засвідчили, що незначна кількість студентів вважає

себе повністю особисто підготовленими для діяльності у якості тренера-викладача (відповідно 11,48% студентів). Водночас переважна більшість, а саме 90% студентів, згідно з їх відповідями, вважають необхідним здійснювати підготовку майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності у вищих навчальних закладах України.

Отже, нами було з'ясовано, що особливості підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах полягають у тому, що ця система повинна ґрунтуватися на комплексному підході до визначення й оновлення змісту, застосування методів, форм і засобів навчання, що сприяє підвищенню ефективності означеного процесу.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у вивченні інших аспектів процесу підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах.

Використана література:

1. Закон України “Про вищу освіту” : Закон від 17 січня 2002 року №2984-III // Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів (станом на 01.02.2003 р.). – Харків : Гриф, 2003. – С. 37-95.
2. Закон України “Про освіту” // Освіта України. Нормативно-правові документи. – К.: Міленіум, 2001. – С. 32.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта. – 2002. – 24 квіт.-1 трав. (№ 26). – С. 2-4.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.
5. *Зволинская Н.* Тенденции развития содержания профессионального физкультурного образования в социокультурном контексте / Н. Зволинская, В. Маслов // Человек в мире спорта: Новые идеи, технологии, перспективы : тез. докл. междунар. конгр. – М., 1998. – Т. 2. – С. 482-483.
6. *Карпюк Р. П.* Професійна підготовка майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання: теорія та методика [монографія] / Карпюк Роман Петрович. – Луцьк : ВАТ “Волинська обласна друкарня”, 2008. – 504 с.
7. *Лубышева Л. И.* Теоретико-методологические и организационные основы формирования физической культуры студентов : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Л. И. Лубышева – М., 1992. – 58 с.
8. *Пов'якель Н. І.* Саморегуляція професійного мислення в системі фахової підготовки практичних психологів : автореф. дис. ... докт. психол. наук : 19.00.07 / Надія Іванівна Пов'якель ; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2004. – 40 с.
9. *Сущенко Л. П.* Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) / Людмила Петрівна Сущенко ; Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України ; Запорізький держ. ун-т. – Запоріжжя : Запорізький держ. ун-т, 2003. – 442 с. : іл.

СВАТЬЕВ А. В. Некоторые аспекты подготовки будущего тренера-преподавателя к профессиональной деятельности в высших учебных заведениях.

В статье определены особенности организации подготовки будущего тренера-преподавателя к профессиональной деятельности в высших учебных заведениях. Автором осуществлен теоретический анализ психолого-педагогической литературы по выяснению особенностей подготовки будущего тренера-преподавателя к профессиональной деятельности в вузах. Проведено анкетирование студентов вузов Украины для выяснения особенностей

підготовки майбутнього тренера-преподавателя к професійній діяльності. Результати проведенного анкетування студентів показали, що незначительное количество студентів вважає себе лично полностью подготовленими для діяльності в качестве тренера-преподавателя (в соответствии 11,48% студентів). В то же время подавляющее большинство, а именно 90% студентів, вважає необхідним здійснювати підготовку майбутніх тренерів-преподавателей к професійній діяльності в вищих навчальних закладах України. Автором определено, що сучасна підготовка майбутніх спеціалістів даного напрямку все еще не відповідає вимогам, которые должны учитываться при організації цього процесу. Виявлено, що підготовка майбутнього тренера-преподавателя к професійній діяльності должна основуватися на комплексном підході к определению и обновлению содержания, применению методов, форм и средств обучения, что способствует повышению эффективности данного процесса.

Ключевые слова: підготовка, майбутній тренер-преподаватель, професійна діяльність, тестування.

SVATYEV A. V. Some aspects of preparation of future trainer-teacher to professional activity in higher educational establishments.

The article defines the peculiarities of organization of preparation of the future of coach-teacher of professional activity in higher educational institutions. The author carried out a theoretical analysis of psychological and pedagogical literature for clarification of the features of preparation of the future of coach-teacher of professional activity in higher educational institutions. The conducted survey of students of higher educational institutions of Ukraine to clarify the features of preparation of the future of coach-teacher of professional activity. The results of a survey of students of higher educational institutions have shown that a small number of students considers himself completely prepared for operation as a coach-teacher (in accordance 11,48% of students). At the same time, overwhelming, namely 90% of the students consider it necessary to carry out the training of future trainers for professional activity in higher educational institutions of Ukraine. The author defines that modern training of the future specialists of this direction has not yet met the requirements to be considered at the organization of this process. Revealed that the features of preparation of the future of coach-teacher of professional activity in higher educational establishments are that this system should be based on an integrated approach to the definition and update the content, methods, forms and means of training that contributes to the efficiency of this process.

Keywords: preparation, future trainer-teacher, professional activity, testing.

УДК 34:378.091.2:343.82(477)

**Сітовська Л. В.
Луцький інститут розвитку людини
Університету "Україна"**

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ (ТЕРМІНОЛОГІЧНА БАЗА)**

У статті проаналізовані основні поняття, які характеризують підготовку майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України. Аналіз науково-педагогічної літератури, проведений автором, свідчить про відсутність єдиного підходу до